

Utlåtande om förslaget till åtgärdsprogram för havspolitik (Diarienummer VN/5748/2019)

Generella aspekter

Åtgärdsprogrammet är både heltäckande och detaljerat och uppmärksammar på ett förtjänstfullt sätt utmanande aspekter av havspolitik som t.ex. klimatförändring, utveckling av globala styrningsmekanismer och behovet av främja en hållbar blå ekonomi från Östersjön till världshaven. Programmet är ett viktigt steg framåt och innehåller mycket som är av särskild betydelse för havspolitik. Programmet relaterar på ett ändamålsenligt sätt till andra centrala nationella och internationella program, strategier och policy som styr Finlands havspolitik, bl.a. regeringsprogrammet och EU:s utvecklande av havspolitik samt Östersjöstrategin. Betoning på den juridiska referensramen är en positiv sak. Det är viktigt att betona i programmet de europeiska kust- och randhaven med sina speciella hotbilder (t.ex. eutrofiering, habitatpåverkan, hotbilder mot biodiversiteten, klimatet och dess särskilda potentiella problembilder för olika regioner).

Åbo Akademi efterlyser en viss aktsamhet gällande exploateringen av den marina miljön, inklusive kulturarvet, p.g.a. Östersjöns särskilda utsatthet. Åbo Akademi's allmänna bedömning är att åtgärdsprogrammet är adekvat och effektiverar hållbart utnyttjande av de marina naturresurserna, skyddet av den marina miljön och bidrar avsevärt till att på lång sikt kunna förfoga över högklassig marin kompetens och ett framgångsrikt marint kluster och säkerställa hållbar maritim logistik.

Åbo Akademi vill särskilt poängtera att programmets finansiering bör garanteras över valperioder, likaså bör deltagandet av olika intressenter säkerställas, inklusive universitet och andra forskningsinstitut som är av särskild betydelse. Det är också centralt att stödet för en mång- och tvärvetenskaplig marin och maritim forskning säkerställs långsiktigt, både genom nationella och internationella finansieringsinstrument.

Specifika synpunkter för att förstärka programmet:

DEL 1.1. SKYDDET AV HAVEN

Helheten är mycket omfattande och de flesta aktuella och i framtiden kommande problempmråden är med. Åtgärder för att motarbeta ljudföroreningar i den marina miljön saknas dock i programmet. Hur kan Finland politisk ställa sig och arbeta för ljudföroreningar?

- **Punkter 1 och 2 (Åtgärd "Bidra till att stärka den juridiska referensramen för det internationella miljöskyddet av världshaven"):** Tidpunkterna för avtalen är sannolikt orealistiskt optimistiska.
- **Allmänt, men särskilt gällande punkt 4 ("Arktis skyddsområden")** kunde vikten av en ekosystemorienterad ansats betonas. T.ex. iskanten vid Arktis är särskilt skyddsvärd, men den är varken statisk eller respekterar gränser. Dvs. den passar inte in i nuvarande rättsliga regelverk.
- **Vid punkt 5 ("Trygga havsbottnets välfärd genom reglering av utvinningsverksamhet")** är det en diskrepans. Man hänvisar till en lag som enbart gäller territorialhavet, medan Finlands exklusiva behörighet gällande havsbottnets resurser utsträcker sig till hela kontinentalsockeln (samma gräns som EEZ).
- **Punkt 9 ("Verkställa målen för FN:s årtionde för havsforskning (2021–2030) målsättningar"):** Behovet och främjandet av mångvetenskaplig forskning, samt statligt stöd för nationella och internationella program och internationell finansiering (t.ex. BANOS bland andra EU satsningar de kommande åren) borde betonas. Ett gemensamt *Baltic and North Sea Research and Innovation Programme* är ett viktigt forskningsprogram i internationellt sammanhang för Finland och finländska universitet, forskningsinstitut och intressenter att vara med i. Samverkan med strategiska forskningsrådet/Finlands Akademi, som är den viktigaste nationella forskningsfinansieringskällan, borde explicit lyftas fram, särskilt mot bakgrunden av att regeringen aviserat reduktioner i universitetens forskningsanslag.
- **Punkt 10 ("Mångfacetterat observationssystem för Europas kustvatten")** kunde med fördel ses som ett led att länka skyddet och användandet av havet, dvs. del 2.1 bitens del, t.ex. med att konstatera något dylikt: "stöda samarbetet mellan olika branscher, discipliner och forskningsgrupper". Tillgången till öppen data, på alla maritima forskningens delområden, bör också säkerställas för den tvärvetenskapliga forskningens behov.

DEL 2.2. DET MARITIMA KLUSTRET, DEN MARITIMA LOGISTIKEN

- **Punkt 17 ("Främja digitaliseringen i den logistiska kedjan"):** Målsättningen saknar både konkret syfte och metoder. Syftet borde åtminstone delvis vara att koppla åtgärden till diverse hållbarhetsmålsättningar. I metoderna kunde ingå mekanismer för att befrämja handel av lågutsläppsfrakt, e.g. en standard om hur utsläpp beräknas per vara fraktat gods (för att skapa ett utbud och befrämja efterfrågan på lågutsläppsfrakt).
- **Punkt 19 ("En åtgärdsplan och en lagstiftningsplan för automatiseringen av trafiken utarbetas"):** Målsättningen beskrivs ymnigt och kopplas till hållbarhet. Därtill borde också etiska frågeställningar rimligtvis behandlas i samband med införandet av autonoma lösningar.
- **Punkter 20-24:** Målen och lagarnas teknologineutralitet kunde gärna betonas skilt. Målen och lagarna borde vara uppställda så att de både befrämjar

investeringar i flottan och investeringar i den operativa verksamheten (digitalisering mm). Gällande den sistnämnd borde man befrämja transparens i och standarder för hur utsläpp för frakt beräknas.

- **Punkt 23 ("Minska sjöfartens miljöpåverkan"):** Metoderna verkar delvis missriktade, eftersom det viktigaste forumet för detta (IMO) inte nämns; dessutom har EU en utvecklad policy på det här området som inte är beroende av Unionens östersjöstrategi.

DEL 2.3. DET MARITIMA KLUSTRET, DEN MARITIMA INDUSTRIEN

- **Punkt 28 ("Skapa en plattform för att utveckla och testa effektiv, säker och hållbar sjöfart"):** En betoning av Östersjön som testområde för autonom sjöfart bör läggas till. Österjöområdet har både utmaningar i detta hänseende (tät trafik, skör miljö m.m.), men också goda förutsättningar (högt teknologikunnande, välfungerande internationellt samarbete)
- **Punkt 29 ("Bistå planerare, byggare och förnyare i byggandet av ett ekosystem för testade fartygslösningar"):** Statstöd för att testa och pilotera nya lösningar (t.ex. nya fartygsbränslen) beviljas för närvarande inte i Finland, men däremot nog t.ex. i Norge varför vissa finska företag valt att utföra testning och pilotering i sådana länder. En åtgärd kunde gälla att jämföra nationell praxis för att finna en mera enhetlig politisk linje i denna fråga.

Övrigt

Vi föreslår att bevarandet och förvaltning av marint kulturarv tas fram som en egen åtgärd i programmet. I detta kunde Finlands ratifiering av UNESCO konvention på detta område ingå.

Utlåtandet är skrivet av:

Marko Joas, professor, Offentlig förvaltning
Nina Tynkkynen, biträdande professor, Offentlig förvaltning
Erik Bonsdorff, professor, Miljö och marinbiologi
Magnus Hellström, biträdande professor, Industriell ekonomi
Marie Nordström, universitetsforskare, Miljö och marinbiologi
Henrik Ringbom, forskningschef, Juridik
Anna Törnroos-Remes, biträdande professor, Miljö och marinbiologi

Moira von Wright
Rektor